

בית משפט השלום בחיפה

תא"מ 10-05-13838 איתן ואח' נ' החברה למתנס"ים קריית טבעון ואח'

3 במרץ 2013

בפני כב' השופט יהושע רטנר

תובעים

1. מירב איתן

2. צהר גסטון

נגד

נתבעות

1. החברה למתנס"ים קריית טבעון

4. מועצה מקומית קריית טבעון

פסק דין

1. התובעים הינם אדריכלים ומעצבים. הנתבעת 1 תקרא להלן "הנתבעת 1" או "המתנ"ס". הנתבעת 4 תקרא להלן: "הנתבעת 4" או "המועצה" או "קרית טבעון".

2. בין ספטמבר 2009 לדצמבר 2009 נערך בעיר חיפה משחק חוצות בשם "מפלצות העיר" (להלן: "משחק המפלצות" או "המפלצות"). המשחק הוזמן ע"י עיריית חיפה כפרוייקט תרבות עירוני. מי שהקים את המשחק עבור העירייה, תמורת 320,000 ₪ בצירוף מע"מ, הם התובעים. לטובת המשחק הוקם אתר אינטרנט. תושבי העיר הוזמנו לצאת לרחבי העיר ולנסות לאתר בובות גדולות בדמות מפלצות מעוצבות (להלן: "מפלצות"), באמצעות רמזים באתר האינטרנט שהוקם, שהוחבאו במקומות שונים. הפרס למשתתפי המשחק היה שמוצא מפלצת היה זכאי להחזיק בה. על גבי כל מפלצת הופיע מספר הטלפון של התובעים, על מנת שהמוצא יוכל להתקשר ולהודיע על זכייתו, ובהתאם לכך התובעים הסירו את המפלצת מהמשחק, על מנת שאחרים לא ימשיכו לחפש אחריה.

3. ביום 12.2.10 נערך בישוב טבעון משחק חוצות בשם "חפש את הפיה". המשחק תוכנן ליום אחד בט"ו בשבט, אלא שבשל מזג האוויר נדחה ליום האמור. במשחק זה נקראו תושבי טבעון לצאת לחוצות הישוב ולחפש דגם קטן וסטנדרטי של פיה (להלן: "משחק הפיות" או "הפיה"), באמצעות רמזים שהופיעו באתר האינטרנט של המועצה. מוצא הפיה זכה להחזיק בה, וכן בין המוצאים הוגרלה סלסלת פירות ט"ו בשבט.

4. לטענת התובעים הנתבעות הפרו את זכויות היוצרים שלהם במשחק המפלצות, אותם קיבלו מעיריית חיפה שהזמינה מהם את הפרוייקט. לפיכך עליהן לפצותם, גם ללא הוכחת נזק, בין אם מדובר בפיצוי על פי חוק זכויות יוצרים תשס"ח-2007, ובין אם מדובר בפיצוי על-פי חוק עוולות מסחריות תשנ"ט-1999. הנתבעות הכחישו את טענות התובעים.

דיון

5. לתובעים אין זכויות יוצרים ברעיון של משחק חוצות, בהם נקראים התושבים לצאת לרחבי הישוב בהם מתגוררים, לאתר פרסים או אתרים, על פי רמזים המופיעים במקומות שונים ובכלל זה אתרי אינטרנט. משחקי חוצות מסוג זה קיימים מקדמת דנא, בצורות ובוורסיות שונות, כפעילות תרבותית וחברתית מבורכת.

6. התובעים אינם חולקים על כך שאין להם זכויות יוצרים לעצם הרעיון של המשחק. עם זאת, לטענתם בביצוע הרעיון ובהוצאתו מן הכח אל הפועל, כפי שעשו בפרוייקט המפלצות הם רכשו זכויות יוצרים כלפי כולי עלמא, המונע מאחרים לבצע משחקים כדוגמת המשחק שהם עשו.

7. לאחר שבחנתי את ראיות הצדדים הגעתי למסקנה שמדובר במשחקים שונים, בסדר גודל שונה ובביצוע שונה, וכי הנתבעות לא הפרו כל זכות יוצרים (גם אם קיימת) של התובעים. זאת גם אם מדובר במשחק חוצות המבוסס על רעיון דומה, שגורם לתושבי הישוב לצאת לחוצות ולהנות מארוע תרבותי וחברתי.

8. פרוייקט המפלצות היה ארוע תרבותי בסדר גודל גדול מאוד. בוצעו בו דגמי מפלצות ותכנון ועיצוב ייחודי של כ-80 אנשים שונים, חלקם תושבי העיר

חיפה וחלקם מחו"ל. ליוצרי המפלצות היה אפשרות לצרף ליצירתם מסר הומוריסטי ותרבותי בקשר לעיר חיפה, מהיוצר אל המוצא. היו מפלצות בעל תכונות ייחודיות ושמות ייחודיים, וכאמור לכל מפלצת עיצוב משלו. הפרוייקט היה מלווה בהקרנת סרטים מחו"ל, שלטי חוצות בהיקף רחב, ציורי קיר, פרסום על אוטובוסים, פרסום בכרמלית, הד באמצעי התקשורת השונים, שילוב אלמנטים מסחריים ולמעשה היה מפעל תרבותי גדול. לעומת זאת משחק הפיות היה ארוע תרבותי קטן היקף של יום אחד, שנעשה ע"י המתנ"ס המקומי בתקציב של 1,500 ₪. נקנו דגמי פיות סטנדרטים בעלות של 43 ₪ לאחד, לכבוד ט"ו בשבט. תושבי הישוב נקראו לצאת למקומות שונים בקהילה, בכלל זה אתרי טבע, ולהנות ממשחק חברתי מצומצם בהיקפו, כאשר מוצאי הפיה השתתפו בהגרלה של סלסלת פירות. מדובר במשחקים שונים מבחינת ההיקף ואופן הביצוע.

9. התובעים טענו שהנתבעות העתיקו את משחק המפלצות ב-4 נושאים כפי שיפורטו להלן.

10. הנושא הראשון הוא הכיתוב הפותח את אתר האינטרנט המציג את המשחק. באתר מפלצות העיר מופיע המשפט "... יופיעו בכל רחבי העיר חיפה, עשרות מפלצות עיר שיגעו בחיי התושבים ויעלו חיוך רחב על פניהם". באתר המועצה בו הוצג משחק הפיות מופיע המשפט "יופיעו בכל רחבי קרית טבעון, עשרות פיות שיגעו בחיי התושבים ויעלו חיוך רחב על פניהם".

11. הנושא השני הוא ביחס לרמזי המשחק. במשחק המפלצות הופיעו סדרת תמונות כאשר בצד הימני הופיע תמונת המפלצת ואילו בצד השמאלי הנוף הנשקף ממקום המחבוא שלה. באתר האינטרנט של הנתבעות, ביחס למשחק הפיות, הופיעו סדרת תמונות כאשר כל תמונה מתייחסת לנוף הנשקף ממקום מחבואה של אחת הפיות.

12. הנושא השלישי הוא ביחס לפרס. במשחק המפלצות מוצא המפלצת מקבל אותה כפרס. במשחק הפיות מוצא הפיה מקבל אותה כפרס ובנוסף משתתף בהגרלה של סלסלת פירות.

13. הנושא הרביעי הוא ביחס למהלך המשחק. במשחק המפלצות מופיע מס' הטלפון של התובעים על כל מפלצת, על מנת שהמוצא יוכל להתקשר אליהם ובאופן זה אותה מפלצת תגרע מהמשחק. במשחק הפיות מופיע בבסיס הפיה מס' הטלפון של המועצה, על מנת שמוצא הפיה יוכל להתקשר אליה ובאופן זה אותה פיה תגרע מהמשחק.

14. מנהל תחום התרבות של המתנ"ס, אשר הקים את משחק הפיות, הודה בפה מלא, שהוא קיבל השראה מסויימת ממשחק המפלצות, כפי שקרא עליה באתר האינטרנט של אחד המקומונים בחיפה. השראה זו גרמה לו לרצון לבצע משחק חוצות לרגל ט"ו בשבט לטובת תושבי הישוב, כאשר עמד לרשותו תקציב צנוע של 1,500 ₪. אין בעצם ההשראה להפר זכות יוצרים. דבר ידוע ומקובל הוא, שיוצרים בתחומים שונים מקבלים השראה מיוצרים אחרים, במסגרת עבודתם ואין בכל כל פסול. לדוגמא, סופר יכול לכתוב ספר בהשראה של ספר אחר, צייר יכול ליצור תמונה בהשראה של צייר אחר, ניתן לעשות פרוייקט תרבותי או מסחרי בהשראת פרוייקט אחר וכך הלאה. למרות ההשראה, אינני מוצא בנקודות דמיון עליהם הצביעו התובעים בסיס מספיק לטענתם, שהנתבעות הפרו את זכויות היוצרים שלהם. אסביר את הדברים ביחס לכל נקודה ונקודה.

15. המשפט "... שיגעו בחיי התושבים ויעלו חיוך רחב על פניהם" אכן הועתק ע"י המתנ"ס מאתר האינטרנט של אחד המקומונים בחיפה שדיווח על משחק המפלצות. התובעים שראו את המשפט באתר האינטרנט של קרית טבעון ביחס למשחק הפיות, פנו ביום 29.1.10 עוד בטרם נערך המשחק, למועצה ודרשו להמנע מלפגוע בזכויות היוצרים שלהם, כמו גם לבטל את משחק הפיות. הנתבעות לא נעתרו לדרישת התובעים לבטל את משחק הפיות מתוך עמדה שהם אינם מפריס את זכויות התובעים, אולם מצאו לנכון להסיר באופן מיידי את המשפט הנ"ל. בנסיבות אלה מדובר בזוטי דברים, בכל הקשור להפרת זכויות התובעים, כאשר הנתבעים פעלו באופן מיידי והסירו את המשפט מהמשחק. גם אם היתה הפרה מסויימת של זכויות התובעים בעצם הכללת המשפט הנ"ל במשחק הפיות, ניתן לראות בנתבעות כ"מפר תמים" כאמור בסעיף 58 לחוק זכויות יוצרים, באופן שאינם חייבים בפיצוי. יתרה מזו, המתנ"ס הציע לנתבעים לתת להם קרדיט בכך שיצינו

שקיבלו השראה ממשחק המפלצות, אך התובעים סרבו לכך. יש בדך להעיד על תום לבם של הנתבעים.

16. ביחס לרמזים הניתנים למשתתפי המשחק, אינני רואה הפרה כלשהי של זכויות התובעים. במשחקי חוצות מקובל לתת רמזים למשתתפים לצורך מציאת אובייקט המשחק. עצם זה שהתובעים בחרו לתת רמז של פרסום דגם המפלצת והנוף המשתקף ממקום מחבואה, איננו מקנה להם זכות יוצרים. מתן רמזים, בין באמצעות סימנים המפוזרים בשטח או באמצעות כלי תקשורת שונים ובכלל זה האינטרנט, הינו דבר מקובל ונפוץ, והתובעים לא רכשו כל זכויות בהקשר זה. הנתבעות היו רשאיות ליצור משחק שבו ניתנים למשתתפים רמזים. גם אם מדובר ברמז בשיטה דומה לזו המופיעה במשחק המפלצות, הדבר לא מהווה הפרה כלשהי של זכויות התובעים. ניתן אף להניח, שגם התובעים קיבלו השראה למשחק שהם יצרו ממשחקי חוצות אחרים, ולא יהיה זה נכון לקבוע שיש להם זכויות כלשהן באופן ניהול המשחק כפי שנעשה על ידם. בנוסף לכך יש גם הבדל בין משחק המפלצות למשחק הפיות, שכן הנתבעות לא פרסמו תמונות של דגם הפיה, כפי שנעשה במשחק המפלצות.

17. אינני מוצא באופן מתן הפרס למשתתפים כהפרת זכויות של התובעים. מקובל שבמשחקי חוצות המשתתפים זוכים בפרסים שונים, בין היתר בשמירה על החפץ אותו מצאו. כך מקובל במשחקי "מטמון" שונים ואין בשיטת הפרס במשחק המפלצות כל יחודיות או יצירה המוגנת בזכויות יוצרים. יש גם הבדל בשיטת הפרסים בין שני המשחקים. במשחק המפלצות המשתתפים זכו בפרס של מפלצת יחודית, בעיצוב יחודי ובעלת מסר יחודי. לעומת זאת, במשחק הפיות המשתתפים זכו בפרס של דגם פיה קטן, זול וסטנדרטי (בעלות של 43 ש"ח), והשתתפות בהגרלה צנועה של סלסלת פירות.

18. גם בנושא שיטת הדיווח על המציאה וגריעת האובייקט מהמשחק, אינני מוצא שהנתבעות הפרו זכות כלשהי של התובעים. מקובל שכאשר אובייקט מסויים של המשחק נמצא, יש לגרוע אותו מהמשחק ולא ניתן לראות בשיטת דיווח טלפונית למנהל המשחק, באמצעות מספר טלפון המופיע על האובייקט, כעניין יחודי של התובעים אשר יש בו זכויות יוצרים.

19. סיכומו של דבר, לא שוכנעתי שהנתבעות הפרו זכויות יוצרים כלשהם של התובעים. זאת למעט בעניין שולי וקטן יחסית (שגם ביחס אליו ספק אם הוא עלה כדי הפרת זכויות יוצרים), של העתקת משפט פתיחה למשחק, כאשר הנתבעות הסירו את ההפרה מיד כאשר נעשתה פניה אליהם, בטרם התקיים המשחק שערכו. לפיכך יש לראות בכך זוטי דברים או הפרה תמימה, שאינה מזכה בפיצוי.

20. גם אם הנתבעות הפרו זכויות כלשהן של התובעים, אלה האחרונים לא הוכיחו נזק. נהפוך הוא, על פי הראיות שהובאו בפני בית המשפט כלל לא נגרם להם נזק. לאחר פרויקט המפלצות, התובעים זכו בפרוייקטים רבים, הן עבור חברות מסחריות, הן עבור עיריית חיפה והן עבור גופים ציבוריים. שמם הטוב של התובעים לא נפגע ממשחק הפיות. כפי שהתובעים עשו חיל בעיסוקם לפני משחק הפיות, כך גם לאחריו. בית המשפט רשאי לפסוק פיצויים עד סכום של 100,000 ₪ גם ללא הוכחת נזק. עם זאת, קיימת דעה, שאם הנתבע בהפרת זכות יוצרים מוכיח באופן פוזיטיבי שלא נגרם לבעל הזכויות כל נזק, יהיה בכך לשלול ממנו את הפיצויים הסטטוטוריים. גם מסיבה זו יתכן שלתובעים לא מגיע פיצוי. ראה ת"א 1549/08/07 מחוזי מרכז פס"ד מיום 17.10.12 מפי כב' הש' בנימין ארנון.

תוצאה

21. התביעה נדחית.

22. ככלל, יש לפסוק הוצאות משפט לטובת בעל הדין שזכה במשפט. עם זאת, ניתן לסטות מכלל זה במקרים מתאימים. במקרה זה, הנתבעות אכן השתמשו במשפט פתיחה למשחק שלהן שהועתק ממשחק התובעות, כפי שפורט לעיל. לפיכך, לא יעשה צו להוצאות בהליך זה.

יהושע רטנר, שופט

צביה